

νάντησε τον Πατέρα

/ Γέρ. Βασίλειος Ιβηρίτης / Ορθόδοξη πίστη

Όταν έφτασα στον Άθωνα, χωρίς γνώση

ελληνικών ούτε ρωσικών, έπρεπε να βρω κάποιον που να μιλάει τη γλώσσα μου. Ο Βασίλειος, ηγούμενος της Μονής Σταυρονικήτα, ήταν ακριβώς ο οδηγός πού χρειαζόμουν. Εγκαταστάθηκα λοιπόν στη Σταυρονικήτα, σ' ένα κελί πού έβλεπε προς τη θάλασσα. Όταν ο καιρός ήταν καθαρός, ξεπρόβαλε και η Θάσος σαν φάντασμα στην επιφάνεια του νερού.

Ο Βασίλειος ήταν άνθρωπος μεγαλόσωμος και δυνατός με μεγάλη «κρητική» μύτη. Πίσω από την επαρχιώτικη εμφάνισή του, κρυβόταν μία απ' τις πιο εκλεπτυσμένες ψυχές, ήταν πολύ μορφωμένος, είχε σπουδάσει στο Ινστιτούτο Ορθόδοξης Θεολογίας του Αγίου Σέργιου στο Παρίσι και μιλούσε τα ρωσικά εξίσου καλά με τα γαλλικά. Σ' αυτόν χρωστάω το γεγονός ότι παθιάστηκα με τον Ντοστογιέφσκι και με τον άγιο Ισαάκ τον Σύρο, που τους αγαπούσε όσο και τη Σιμόν Βέλ και τον Αλμπέρ Καμύ. Θα θυμάμαι πάντα την πρώτη μας συζήτηση, στον κήπο της Σταυρονικήτα, όπου του εξέφρασα τη δυσκολία μου να αντέξω τις μακρές ακολουθίες, που έφταναν τις οκτώ συνεχόμενες ώρες. Από τότε λοιπόν βαστάει η συνήθειά μου να σημειώνω τους λόγους ζωής που άκουγα από τους μοναχούς σ' ένα μικρό μπλοκάκι με κουτάκια. «Ο μοναχός, μέσα στη λειτουργία», μου έλεγε, «μοιάζει με το παιδί στην κοιλιά της μάνας του: δεν κάνει τίποτε και όμως, από το γεγονός και μόνο ότι βρίσκεται στην εκκλησία, αυξάνεται, αυξάνεται αδιάκοπα, μέχρι να έρθει η στιγμή της γέννας».

Όταν του εκμυστηρεύτηκα πόσο πολύ ήμουν κουρασμένος, εκείνος με ενθάρρυνε με τον εξής παράξενο τρόπο: «Αν πηγαίνεις στο διακόνημά σου και νιώθεις καλά, εντάξει. Αν όμως πηγαίνεις τρομερά απελπισμένος από την κούραση, τότε είναι ακόμα καλύτερα! Διότι ό Κύριος μας είπε: «Όποιος χάσει τη ζωή του για μένα εκείνος θα βρει τη σωτηρία».

Διασχίσαμε το λαχανόκηπο και, φθάνοντας στην πεζούλα πάνω από τη θάλασσα, ο Βασίλειος με κοίταξε μέσα στα μάτια.

- Νιώθω άχρηστος, του είπα μ' έναν αναστεναγμό.

- Ο μοναχός είναι σαν τον νεκρό, απάντησε, επειδή δεν κάνει τίποτε και τα κάνει όλα. Το Άγιο Όρος είναι ένας τόπος αληθινής «ανθρωποφάνειας».

Με αυτό το νεολογισμό, ο Βασίλειος εννοούσε ότι το όρος Άθως ήταν το μυστικό θέατρο όπου μπορούσε να αποκαλυφθεί ο άνθρωπος με τον πιο αυθεντικό τρόπο. Όπως μια στάμνα, όταν σπάσει, αποκαλύπτει την ουσία της λειτουργίας της, από το γεγονός και μόνο ότι δεν μπορεί πια να ξαναγεμίσει, έτσι και ο μοναχός, τσακισμένος από την άσκηση, φανερώνει το βάθος της ανθρώπινης φύσης που είναι πλασμένη για να υποδέχεται πέρα ως πέρα το Θεό.

Μελετώντας τον άγιο Ισαάκ τον Σύρο, στον οποίο με μύησε ο Βασίλειος, άρχισα να ονειρεύομαι τη ζωή της ερημιάς. Κι επειδή η ιδέα αυτή με κατέτρυχε, τη μοιράστηκα μαζί του.

- Ο ορθόδοξος μοναχός δεν είναι ποτέ μόνος, μου είπε. Ο ασκητής πού ζει απομονωμένος στο Άγιο Όρος, στο βαθμό πού έχει απομακρυνθεί από τον κόσμο, έχει όλο και καλύτερη συντροφιά. Η χάρις της μονώσεως οδηγεί τη ζωή στους κόλπους της κοινωνίας των αγίων. Θέλεις ένα μικρό ερημητήριο με όμορφα κουρτινάκια στα παράθυρα; πρόσθεσε υπό τύπον ειρωνείας. Το ερημητήριο πού θα έχουμε όλοι είναι ό τάφος μας! Θέλεις να είσαι μόνος; Μόνον ο διάβολος είναι μόνος!

Ο Βασίλειος ήταν μεγάλος θεολόγος, όχι επειδή έχει γράψει θαυμάσια βιβλία μεταφρασμένα σε πολλές γλώσσες αλλά επειδή έχει αποκτήσει, με τίμημα τα δάκρυα και τη χαρά του, το βλέμμα του παιδιού και μια υπέροχη αίσθηση χιούμορ: «Η αποστολή του αθωνίτη μοναχού δεν είναι να κάνει κάτι με εργαλείο τη σκέψη του ή να οργανώσει κάτι με τις ικανότητες του, αλλά, με τη ζωή του, να δίνει τη μαρτυρία ότι ο θάνατος έχει νικηθεί. Κι αυτό το κάνει θάβοντας τον εαυτό του, σαν ένα κόκκο, μέσα στη γη. Αληθής μοναχός είναι αυτός πού έχει αναστηθεί εκ νεκρών, ως απαρχή της γενικής ανάστασης, εικόνα του αναστάντος Χριστού. Αποκαλύπτει ότι το μη υλικό δεν είναι κατ' ανάγκην πνευματικό και ότι το σωματικό δεν είναι κατ' ανάγκην σαρκικό. Έτσι, ο μοναχός φανερώνει την πνευματική αποστολή του κτιστού και του σωματικού, δείχνοντας την απτή ύπαρξη του άκτιστου και άυλου».

Όποιος πηγαίνει στον Άθωνα δεν ψάχνει κατ' αρχάς ένα μοναστήρι ή ένα κελί, αλλά κάποιον ικανό να του διδάξει την τέχνη του θανάτου και την τέχνη της

ανάστασης. Αναζητά ένα Γέροντα, τον στάρετς για τον οποίο μιλά ο Ντοστογιέφσκι στους «Αδελφούς Καραμαζώφ», τον πνευματικό πατέρα. Στην Ανατολή αυτό είναι εκ των ων ουκ άνευ. Σ' αυτόν ανοίγει την καρδιά του. Γίνεται ο φίλος, ο πατέρας του, εκείνος από τον όποιον κοινωνεί την ύπαρξη και ο όποιος γνωρίζει από δική του πείρα πώς ξεκολλά η καρδιά από τα πράγματα, μέσα στην ομορφιά της αγρυπνίας, μέσα στη λαμπρότητα των βυζαντινών ακολουθιών, μέσα απ' τον αγώνα της νηστείας, τη φυλακή του νοός, την εκμηδένιση της απόγνωσης και το θρίαμβο του φωτισμού. Σ' αυτόν έχει πλήρη υπακοή, αυτόν εμπιστεύεται απόλυτα, αφού πρώτα νεκρώσει το προσωπικό του θέλω, αφού ξεριζώσει τον εαυτό του για να τον επανεύρει καλύτερο.

Ο άνθρωπος θέλει να κρίνει, να σταθμίσει μόνος του, και πρέπει να πεθάνει, να διασχίσει τη νύχτα, τον τρόπο, να δει ποιος πραγματικά είναι, να ανακαλύψει το κατακάθι της ύπαρξής του, το ψέμα πού υπήρξε ή ζωή του. Ο Άθως σε διδάσκει να μαθαίνεις τον εαυτό σου, να κατεβαίνεις στη γέεννα του πυράς, επειδή ή Κόλαση δεν είναι οι άλλοι, όπως έλεγε ο Σάρτρ άλλα το εγώ μου! Κι έπειτα, ο άνθρωπος καταλαβαίνει ότι το κακό δεν είναι κακό, αν δεν το πάρει ως κακό, αρχίζει να διακρίνει τις τομές απ' το νυστέρι του θείου χειρουργού και. σιγά σιγά, πίσω από τη μάσκα του εγώ αναδύεται το πρόσωπό του, ένα πρόσωπο εν κοινωνία με τον κόσμο και με το Θεό, ένα ον εκκλησιαστικό. Μαζί με τον άγιο Ισαάκ τον Σύρο, νιώθει την καρδιά του να καίγεται για όλα τα κτίσματα και όμως θεωρεί τον εαυτό του κατώτερο κι απ' τα άλογα ζώα. Βλέπει μια εικόνα ιστορημένη από τον Θεοφάνη, βλέπει το πρόσωπο ενός αδελφού του μοναχού, τον ήλιο να δύει πίσω απ' τη Θάσο και κλαίει μπροστά στην τόση ομορφιά.

Ο πατήρ Βασίλειος έδινε σε κάθε μοναχό τον κανόνα της ατομικής του προσευχής, την οποία έκανε τη νύχτα, συνήθως πριν από την πρώτη ακολουθία. Κατά τις τρεις το πρωί, σήμαινε το τάλαντο και χαλούσε για την ακολουθία, αν και οι περισσότεροι μοναχοί είχαν από ώρες σηκωθεί. Είχαν ξεκουκίσει τουλάχιστον δώδεκα φορές το εκατοστάρι κομποσκοίνι τους. Σε κάθε κόμπο αντιστοιχεί μια σύντομη προσευχή, ή μονολόγιστη ευχή του άγιου ονόματος του Κυρίου. Αρχικά προφορική, μετά νοερή και αργότερα, όταν ο νους έχει κατεβεί στην καρδιά, ή ευχή γίνεται αύτενέργητη και μόνιμη, προσευχή καθαρή. Ουσιαστικά, δεν πρόκειται πια για προσευχή αλλά για έναν καινούριο τρόπο ζωής, έναν καινούριο τρόπο να αντιλαμβάνεσαι τον κόσμο και να υπάρχεις. Κάθε νύχτα, οι μοναχοί κάνουν τουλάχιστον εκατό μετάνοιες, ακουμπώντας το μέτωπο καταγής μπροστά στην εικόνα του Κυρίου ή της Θεοτόκου. Η λέξη μετάνοια εξάλλου σημαίνει «μετά το νου», πέρα απ' τη διάνοια, μια ριζική δηλαδή αλλαγή τού τρόπου με τον όποιον αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο.

Οι μοναχοί είναι έτοιμοι τώρα να εισέρθουν στο ναό, πού φωτίζεται αμυδρά από τα καντήλια. Στην τετράωρη ακολουθία, θα στέκονται όρθιοι ή ακουμπισμένοι στο στασίδι τους. Τις μέρες των μεγάλων εορτών, πού στον Άθωνα είναι πολλές, ή ακολουθία διαρκεί από οκτώ έως δεκαπέντε ώρες. Μέσα σ' ένα όργιο φωτός και κάλλους, ή επιβλητική ψαλμωδία και ή εικονογραφία του ναού σε ανεβάζουν ως τον ουρανό, θα τολμούσα να πω, κι ακόμα πιο πάνω. Μετά, αρχίζει ή κάθοδος. Πρέπει να κατεβαίνεις όλο και πιο χαμηλά, με την ελπίδα να βρεις τον πολύτιμο, τον πιο σπάνιο μαργαρίτη, αυτόν πού κανείς δεν μπορεί να εξασφαλίσει, μια και προσφέρεται στις ειλικρινείς μόνο ψυχές: είναι ή ταπείνωση. Ή ακολουθία τελειώνει με τη Θεία Λειτουργία.

Ο άνθρωπος δέχεται μέσα του το Σαρκωθέντα Θεό. Ή ώρα της Θείας Κοινωνίας, στις όμορφες αναστάσιμες μέρες συμπίπτει με την ανατολή τού ήλιου, οι ακτίνες του οποίου πλημμυρίζουν τα Άγια των Αγίων, σιμώνουν την Ωραία Πύλη και το τέμπλο, λούζουν τις εικόνες στο φως.

Στη συνέχεια, οι μοναχοί θα έχουν ένα δώρο για ανάπαυση. Ακολουθεί το κοινό γεύμα στην τράπεζα, ενώ ό αναγνώστης διαβάζει με μονότονη φωνή ένα πνευματικό κείμενο. Μετά το γεύμα, οι μοναχοί κατευθύνονται στα διακονήματά τους: ό ένας στον κήπο, ό άλλος στη βιβλιοθήκη ή στο ξυλουργείο. Στο τέλος τού απογεύματος, τελούν τον εσπερινό, ακολουθεί το δείπνο και ή ακολουθία τού Αποδείπνου.

Ο πατήρ Βασίλειος δεν ήθελε να βλέπει περισσότερους από τρεις να βαδίζουν στην ίδια κατεύθυνση. «Αν θέλεις να ζήσεις ως πεζοπόρος, θα απογοητευθείς», μου έλεγε, «επειδή εδώ δεν περπατάμε, χορεύουμε! Έδώ το πρόσωπο, ή άνθισή του, ή πραγμάτωσή του είναι ότι μετρά περισσότερο».

Ο Βασίλειος έλαμπε ολόκληρος, ακτινοβολούσε το μυστήριο της εκκλησίας. Από ολόκληρη την ύπαρξη του ανέβλυζε αγάπη πού άφηνε στον άλλον χώρο ελευθερίας, του πρόσφερε τις δυνατότητες να ολοκληρώσει τον εαυτό του. Τον αγκάλιαζε. αφήνοντας τον ελεύθερο να είναι αυτό πού είναι. Μάς γνώριζε, μάς καταλάβαινε, μάς άφηνε να κινηθούμε ελεύθερα, να γνωρίσουμε τον εαυτό μας και τις αντιστάσεις μας. τη φύση των ζωντανών πλασμάτων και την ομορφιά τους.

Οι μοναχοί με ρωτούσαν πώς είχα μπει στην ορθόδοξη εκκλησία. Όταν τούς εξήγησα ότι είχα βαπτιστεί στην καθολική εκκλησία χωρίς χρίσμα, δεν πίστευαν στ' αφτιά τους. Πράγματι, οι ορθόδοξοι δεν διαχωρίζουν ποτέ τα δύο αυτά μυστήρια. Έπρεπε λοιπόν να προχωρήσω στο χρίσμα. Ωστόσο επέμεναν ότι καλό θα ήταν να τελεσθούν και τα τρία Μυστήρια μαζί -Βάπτισμα. Χρίσμα και Θεία

Ευχαριστία- στην ίδια τελετή. Έλαβα λοιπόν και τα τρία την ημέρα των Θεοφανείων. Για τους ορθοδόξους, ή βάπτισις τού Κυρίου δεν είναι μόνον ή Επιφάνεια Του, ή φανέρωση Του στον κόσμο ως κεχρισμένου από το Θεό. αλλά και Θεοφάνεια, φανέρωση τού Θεού ως Τριάδος.

«Όταν ό Ιησούς βγήκε από τα νερά τού Ιορδάνη, ό Ιωάννης ό Βαπτιστής είδε το Πνεύμα το Άγιον κατερχόμενο επ' αυτού με τη μορφή περιστεράς και ακούσε τη φωνή τού Πατρός να τον αποκαλεί «Υιόν Του αγαπητόν». Είναι ή πρώτη σαφής φανέρωση της Τριάδος στην ιστορία της ανθρωπότητας, όπως το ψάλλει ωραία το τροπάριο της εορτής:

«Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου Σου, Κύριε, η της Τριάδος έφανερώθη προσκύνησις • τού γάρ Γεννήτορος ή φωνή προσεμαρτύρει σοι, αγαπητόν σε Υιόν όνομάζουσα • και το Πνεύμα εν είδει περιστεράς έβεβαίου τού λόγου το ασφαλές. Ό έπιφανείς. Χριστέ ό Θεός, και τον κόσμον φωτέσας δόξα σοι»!

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ. ALAIN DUREL. Η ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ. ΑΤΕΡΜΟΝΟΝ

Πηγές: apantaortodoxias.blogspot.gr - agioritikesmnimes.blogspot.gr